

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania M.N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ostrowie Wielkopolskim
przy udziale: M.P. i D.P.

o ustalenie ubezpieczenia,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu
4 marca 2026 r.,

na skutek skargi kasacyjnej płatnika składek D.P. od wyroku

Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 stycznia 2025 r., sygn. akt III AUa 554/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

DS

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 września 2023 r. (Nr [...]), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ostrowie Wielkopolskim stwierdził, że M.N., jako pracownik u płatnika składek L. s.c., nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom pracowniczym. W ocenie organu rentowego umowa o pracę zawarta przez M.N. i spółkę L. s.c. jest nieważna, z powodu pozorności oświadczeń woli stron. Organ rentowy stwierdził, że wolą stron nie był zamiar realizacji wynikających z umowy o pracę praw i obowiązków, a wykreowanie tytułu ubezpieczeń społecznych dla osiągnięcia własnych korzyści, w postaci świadczeń na okres zbliżającego się M.N. macierzyństwa.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 17 maja 2024 r. (sygn. akt V U 904/23), wydanym w sprawie M.N., z odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ostrowie Wielkopolskim, przy udziale M.P. i D.P., o ustalenie ubezpieczenia, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż odwołująca M.N. z tytułu zatrudnienia w L. s.c. D.P., M.P. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 8 marca 2023 r. oraz zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującej kwotę 180 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wraz z odsetkami w wysokości ustawowych odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Na skutek apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 17 stycznia 2025 r. (sygn. akt III AUa 554/24), zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi, do Sadu Najwyższego wywiedli zainteresowani płatnicy D.P. i M.P., zaskarżając judykat w całości, zarzucając rozstrzygnięciu naruszenie prawa materialnego polegające na niewłaściwym zastosowaniu:

1. art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 u.s.u.s., polegające na uznaniu, że umowa o pracę z 7 marca 2023 r. została zawarta dla pozorów, bez zamiaru jej świadczenia i z tego powodu odwołująca nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik płatników od 8 marca 2023 r.;
2. art. 22 § 1 k.p. w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 u.s.u.s., polegające na uznaniu, że praca odwołującej nie była wykonywana w reżimie pracowniczym, czyli że nie była wykonywana na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę.

Z uwagi na tak stawiane zarzuty, skarżący wniesli o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji organu rentowego oraz zasądzenie na rzecz płatników zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych;

2. ewentualnie, uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz płatników zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Skarżący wnieśli także o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W uzasadnieniu wniosku skarżący stwierdzili, że Sąd II instancji dokonał nieuprawnionej nadinterpretacji faktów, uznając realnie wykonywane obowiązki pracownicze za nieodpłatną pomoc rodzinną, jedynie ze względu na stopień pokrewieństwa stron. W uzasadnieniu podkreślono, że dyskryminacja pracowników będących członkami rodziny oraz automatyczne odmawianie wiarygodności ich zeznaniom narusza przepisy prawa materialnego, zwłaszcza gdy dowody potwierdzają wykonywanie pracy w reżimie podporządkowania. Zdaniem skarżących argumenty te nie stanowią polemiki z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów przez Sąd II instancji, a mają na celu wykazanie oczywistych nadinterpretacji i przeinaczania faktów oraz odmowy wiarygodności dowodów tylko z powodu tego, że mamy do czynienia z członkami rodziny oraz z całkowitym pominięciem istotnych dowodów przemawiających za tym, że umowa o pracę nie była pozorna, ponieważ praca była faktycznie świadczona (i jest nadal).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła zostać przyjęta do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać: (1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części, (2) przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, (3) wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia i zmiany.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem

Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia, co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Złożenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym - jego zdaniem - polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej, w trybie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało

wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 i przywołane tam orzecznictwo). Skarżąca, przedstawiając - jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” - powinna zatem wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, Nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20, LEX nr 3225316).

Strona skarżąca nie skonstruowała uzasadnienia wniosku, w którym zawarty byłby wywód zawierający przytoczenie przepisów, których naruszenie spowodowało oczywistą zasadność skargi oraz argumentacji wskazującej na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Uzasadnienie wniosku, wbrew zapewnieniom strony skarżącej, stanowi polemikę z ustaleniami dokonanymi przez Sąd II instancji. Tymczasem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, nawet zarzucający naruszenia przepisów prawa materialnego, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c., jest *a limine* niedopuszczalny. Sąd Najwyższy nie pełni bowiem roli trzeciej instancji sądowej, a skarga kasacyjna nie może być wykorzystywana jako instrument pozwalający na kwestionowanie niesatysfakcjonującego stronę rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji.

Sąd Apelacyjny nie miał zastrzeżeń, co do poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń w zakresie charakteru działalności płatnika, stanu zatrudnienia w spornym okresie, wykształcenia i doświadczenia zawodowego M.N., okoliczności podpisania umowy, formalnych kwestii wynikających z treści zawartej umowy o pracę, w tym ustalonego zakresu obowiązków pracownika, faktu niemal natychmiastowej niezdolności do pracy z powodu ciąży, a także funkcjonowania

płatnika w czasie nieobecności odwołującej. Ustalenia w tej części Sąd II instancji w pełni podzielił i przyjął za własne. Natomiast dokonał, do czego miał prawo, odmiennej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Zwrócić w tym miejscu należy uwagę, że strona skarżąca w pełni zaakceptowała ustalony w sprawie stan faktyczny – o czym świadczy brak w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia przez Sąd II instancji przepisów proceduralnych.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

DS.

[a.ł]